

CUPRINS

TITLUL I. ASPECTE INTRODUCATIVE PRIVIND DREPTUL FAMILIEI	5
Capitolul I. Noțiuni generale privind familia	5
<i>Secțiunea I. Familia din perspectivă sociologică</i>	5
§ 1. Considerații generale	5
§ 2. Definiția sociologică a familiei	6
§ 3. Tipuri de familii în sociologie	7
§ 4. Funcțiile familiei în sociologie	10
4.1. Funcția economică	10
4.2. Funcția de socializare	11
4.3. Funcția de solidaritate	11
4.4. Funcția sexuală și reproductivă	11
<i>Secțiunea II. Familia din perspectivă juridică</i>	11
§ 1. Considerații generale privind familia romană	11
§ 2. Definiția juridică a familiei	13
§ 3. Funcțiile familiei din punct de vedere al dreptului	15
3.1. Funcția de perpetuare a speciei umane	15
3.2. Funcția economică	15
3.3. Funcția educativă	16
§ 4. Relațiile de familie	17
Capitolul II. Dreptul familiei – ramură a dreptului privat	18
<i>Secțiunea I. Noțiuni generale privind dreptul familiei</i>	18
§ 1. Apariția și evoluția dreptului familiei	18
§ 2. Definiția dreptului familiei	19
§ 3. Autonomia dreptului familiei	20
3.1. Obiectul de reglementare a dreptului familiei	21
3.2. Metoda de reglementare a dreptului familiei	22
3.3. Principiile generale ale dreptului familiei	23
3.4. Calitatea subiectelor dreptului familiei	28
3.5. Caracterul normelor dreptului familiei	28
3.6. Specificul sancțiunilor în dreptul familiei	28
<i>Secțiunea II. Izvoarele dreptului familiei</i>	29
§ 1. Noțiunea și clasificarea izvoarelor dreptului familiei	29
§ 2. Izvoarele internaționale ale dreptului familiei	29
§ 3. Izvoarele interne ale dreptului familiei	30
<i>Secțiunea III. Corelația dreptului familiei cu alte ramuri de drept</i>	32
§ 1. Corelația dintre dreptul familiei și dreptul constituțional	32
§ 2. Corelația dintre dreptul familiei și dreptul administrativ	33
§ 3. Corelația dintre dreptul familiei și dreptul civil	33

§ 4. Corelația dintre dreptul familiei și dreptul procesual civil	33
§ 5. Corelația dintre dreptul familiei și dreptul penal.....	34
§ 6. Corelația dintre dreptul familiei și dreptul procesual penal	34
§ 7. Corelația dintre dreptul familiei și dreptul muncii și securității sociale.....	34
§ 8. Corelația dintre dreptul familiei și dreptul internațional privat.....	34
TITLUL II. CĂSĂTORIA	35
Capitolul I. Noțiuni generale privind căsătoria și uniunile consensuale	35
<i>Secțiunea I. Noțiunea, natura și caracterele juridice ale căsătoriei .....</i>	<i>35</i>
§ 1. Noțiunea de căsătorie	35
§ 2. Caracterele juridice ale căsătoriei.....	38
§ 3. Natura juridică a căsătoriei	41
3.1. Asemănările între contract și actul juridic al căsătoriei	42
3.2. Deosebiriile dintre contract și actul juridic al căsătoriei.....	42
<i>Secțiunea II. Concubinajul. Parteneriatele înregistrate .....</i>	<i>44</i>
§ 1. Noțiunea și condițiile concubinajului	44
§ 2. Parteneriatele înregistrate	45
§ 3. Situația juridică a concubinilor în Republica Moldova	45
Capitolul II. Încheierea căsătoriei	47
<i>Secțiunea I. Condițiile de fond la încheierea căsătoriei .....</i>	<i>47</i>
§ 1. Noțiunea și clasificarea condițiilor de fond la încheierea căsătoriei	47
§ 2. Condiții de fond pozitive la căsătorie.....	48
2.1. Diferența de sex	48
2.2. Vârsta matrimonială.....	54
2.3. Comunicarea stării sănătății.....	58
2.4. Consimțământul la căsătorie.....	62
§ 3. Impedimentele la căsătorie	67
3.1. Bigamia sau, existența unei căsătorii nedeșfăcute a unuia dintre viitorii soți.....	68
3.2. Rudenia firească.....	69
3.3. Rudenia din adopție	73
3.4. Lipsa capacității de exercițiu	76
3.5. Curatela.....	77
3.6. Condamnarea la privațiune de libertate a persoanelor ce doresc să se căsătorească	78
3.7. Interzicerea căsătoriei persoanelor de același sex.....	79
<i>Secțiunea II. Condițiile de formă ale căsătoriei .....</i>	<i>80</i>
§ 1. Formalitățile prelabile încheierii căsătoriei	80
§ 2. Formalități concomitente încheierii căsătoriei. Procedura de încheiere a căsătoriei	83
2.1. Termenul în care se încheie căsătoria	83
2.2. Solemnitatea căsătoriei	84
2.3. Locul încheierii căsătoriei.....	84
2.4. Momentul încheierii căsătoriei	86
2.5. Dovada căsătoriei.....	89

Capitolul III. Efectele căsătoriei	91
<i>Secțiunea I. Noțiuni generale privind efectele căsătoriei</i>	91
<i>Secțiunea II. Efectele căsătoriei cu privire la relațiile personale dintre soți</i>	92
§ 1. Numele soților	93
§ 2. Locuința soților.....	94
§ 3. Obligația de sprijin moral.....	96
§ 4. Obligația de fidelitate conjugală.....	97
§ 5. Cetățenia soților.....	99
§ 6. Aspecte ce vizează independența reciprocă a soților.....	99
<i>Secțiunea III. Efectele căsătoriei cu privire la capacitatea de exercițiu a soțului minor</i>	100
<i>Secțiunea IV. Efectele căsătoriei cu privire la relațiile patrimoniale dintre soți.</i>	
<i>Regimul legal al bunurilor soților</i>	104
§ 1. Generalități privind relațiile patrimoniale dintre soți	104
§ 2. Noțiunea și clasificarea regimurilor matrimoniale	105
2.1. Noțiunea de regim matrimonial	105
2.2. Clasificarea regimurilor matrimoniale.....	106
§ 3. Regimul legal al bunurilor soților.....	108
3.1. Categoriile de bunuri ale soților	111
3.1.1. Bunurile comune ale soților	111
3.1.2. Bunurile proprii ale fiecăruia din soți	114
3.2. Drepturile soților asupra bunurilor lor.....	117
3.2.1. Drepturile soților asupra bunurilor comune	117
3.2.2. Drepturile soților asupra bunurilor proprii	121
§ 4. Datoriile (obligațiile) soților.....	122
4.1. Datoriile (obligațiile) comune ale soților.....	122
4.2. Datoriile (obligațiile) personale ale soților	123
§ 5. Încetarea comunității matrimoniale a soților în timpul căsătoriei	124
5.1. Împărțirea bunurilor comune în timpul căsătoriei la cererea soților.....	124
5.2. Împărțirea bunurilor comune în timpul căsătoriei la cererea creditorilor soților.....	125
<i>Secțiunea V. Regimul contractual al bunurilor soților</i>	127
§ 1. Noțiunea, natura și caracterele juridice ale contractului matrimonial	127
1.1. Noțiunea și natura juridică a contractului matrimonial.....	127
1.2. Caracterele juridice ale contractului matrimonial.....	132
§ 2. Încheierea contractului matrimonial.....	137
2.1. Condițiile de fond ale contractului matrimonial	138
2.1.1. Capacitatea părților contractului matrimonial.....	138
2.1.2. Consimțământul părților contractului matrimonial.....	139
2.1.3. Obiectul contractului matrimonial	139
2.1.4. Cauza contractului matrimonial	141
2.2. Condițiile de formă ale contractului matrimonial.....	141
2.3. Data încheierii contractului matrimonial	142
§ 3. Modificarea sau rezilierea contractului matrimonial.....	145
3.1. Modificarea contractului matrimonial	146
3.2. Rezilierea contractului matrimonial.....	147
§ 4. Desființarea contractului matrimonial.....	149
4.1. Generalități privind nulitatea contractului matrimonial.....	149

4.2. Nulitatea absolută a contractului matrimonial	150
4.3. Nulitatea relativă a contractului matrimonial	152
4.4. Efectele nulității contractului matrimonial	153
§ 5. Caducitatea contractului matrimonial.....	154
§ 6. Încetarea contractului matrimonial.....	155
§ 7. Opozabilitatea contractului matrimonial	158
§ 8. Efectele contractului matrimonial	161
TITLUL III. ÎNCETAREA RAPORTURILOR DE CĂSĂTORIE	164
Capitolul I. Ineficiența actului căsătoriei	164
<i>Secțiunea I. Noțiuni generale privind nulitatea actului juridic al căsătoriei .....</i>	<i>164</i>
§ 1. Generalități privind nulitatea actului juridic civil.....	164
§ 2. Noțiunea de nulitate a actului juridic al căsătoriei	167
§ 3. Clasificarea nulității căsătoriei	168
<i>Secțiunea II. Cazuri de nulitate a căsătoriei.....</i>	<i>170</i>
§ 1. Cazurile de nulitate absolută a căsătoriei	170
1.1. Lipsa psihică a consimțământului la căsătorie.....	171
1.2. Căsătoria încheiată între persoanele de același sex sau în cazul lipsei diferențierii sexuale	172
1.3. Încheierea căsătoriei de către o persoană care nu a împlinit vârsta matrimonială.....	173
1.4. Încheierea căsătoriei de către o persoană care este deja căsătorită.....	175
1.5. Încheierea căsătoriei între persoane care sunt rude în grad prohibit de lege	178
1.6. Încheierea căsătoriei între persoanele care sunt rude din adopție.....	178
1.7. Căsătoria încheiată între curator și minorul aflată sub curatela acestuia, în perioada curatelei.....	180
1.8. Căsătoria încheiată între persoanele condamnate la privațiune de libertate în perioada când ambele își ispășesc pedeapsa	180
1.9. Căsătoria fictivă	181
1.10. Căsătoria încheiată cu nerespectarea condițiilor de formă privitoare la solemnitatea și publicitatea actului dat.....	182
1.11. Căsătoria oficiată de către o persoană care nu are calitatea de delegat de stare civilă	183
§ 2. Regimul juridic al nulității absolute a căsătoriei	184
2.1. Titularul acțiunii în nulitate absolută a căsătoriei	185
2.2. Imprescriptibilitatea acțiunii în nulitate absolută a căsătoriei.....	186
2.3. Posibilitatea acoperirii nulității absolute a căsătoriei.....	186
§ 3. Cazuri de nulitate relativă a căsătoriei.....	187
3.1. Lipsa încuviințării căsătoriei minorului de către ocrotitorul legal.....	187
3.2. Vicierea consimțământului unuia dintre viitorii soți	188
3.2.1. Eroarea – viciu de consimțământ la căsătorie	188
3.2.2. Dolul – viciu de consimțământ la căsătorie	188
3.2.3. Violența – viciu de consimțământ la căsătorie.....	189
§ 4. Regimul juridic al nulității relative a căsătoriei.....	189
4.1. Titularul acțiunii în nulitate relativă a căsătoriei	189
4.2. Prescriptibilitatea acțiunii în anulare a căsătoriei	190
4.3. Posibilitatea acoperirii nulității relative a căsătoriei.....	192

§ 5. Efectele acoperirii nulității căsătoriei asupra actelor de stare civilă.....	192
§ 6. Cazuri de inexistență sau nulitate a actului juridic al căsătoriei?	193
<i>Secțiunea III. Aspecte de drept procesual privind declarării nulității căsătoriei</i>	196
<i>Secțiunea IV. Efectele declarării nulității căsătoriei</i>	198
§ 1. Efectele declarării nulității căsătoriei cu privire la relațiile dintre persoanele care au fost căsătorite	199
1.1. Efectele declarării nulității căsătoriei cu privire la relațiile nepatrimoniale dintre persoanele care au fost căsătorite	199
1.2. Efectele declarării nulității căsătoriei cu privire la relațiile patrimoniale dintre persoanele care au fost căsătorite	200
1.2.1. Efectele declarării nulității căsătoriei cu privire la regimul matrimonial.....	200
1.2.2. Efectele declarării nulității căsătoriei cu privire la obligația legală de întreținere	201
1.2.3. Efectele declarării nulității căsătoriei cu privire la dreptul de moștenire.....	202
§ 2. Efectele declarării nulității căsătoriei cu privire la relațiile dintre părinți și copiii rezultați din căsătoria desființată.....	206
§ 3. Căsătoria putativă	207
3.1. Noțiunea și condițiile căsătoriei putative.....	207
3.2. Efectele căsătoriei putative	208
3.2.1. Efectele căsătoriei putative cu privire la relațiile dintre persoanele care au fost căsătorite.....	209
3.2.1.1. Efectele căsătoriei putative cu privire la relațiile nepatrimoniale dintre persoanele care au fost căsătorite	209
3.2.1.2. Efectele căsătoriei putative cu privire la relațiile patrimoniale dintre persoanele care au fost căsătorite	210
3.2.2. Efectele căsătoriei putative cu privire la relațiile dintre părinți și copiii rezultați din aceasta.....	211
Capitolul II. Încetarea căsătoriei	212
<i>Secțiunea I. Delimitări terminologice</i>	212
§ 1. Generalități	212
§ 2. Interferențe și delimitări între modurile de încetare a relațiilor de căsătorie.....	213
2.1. Încetarea și desfacerea căsătoriei: asemănări și deosebiri	213
2.2. Desfacerea și desființarea căsătoriei: asemănări și deosebiri.....	214
§ 3. Desfacerea căsătoriei și separația de fapt sau separația de corp.....	215
3.1. Desfacerea căsătoriei și separația de fapt.....	215
3.2. Desfacerea căsătoriei și separația de corp.....	216
<i>Secțiunea II. Cazuri de încetare a căsătoriei</i>	216
§ 1. Încetarea căsătoriei prin moartea unuia dintre soți.....	217
§ 2. Încetarea căsătoriei prin declararea judecătorească a decesului unuia dintre soți.....	218
<i>Secțiunea III. Drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor în cazul încetării căsătoriei</i>	223
§ 1. Instituirea contractuală – mit sau realitate în legislația Republicii Moldova?.....	223
§ 2. Privarea de dreptul la succesiunea legală a soțului supraviețuitor în cazul întreruperii în fapt a relațiilor de căsătorie	229

Capitolul III. Desfacerea căsătoriei	234
<i>Secțiunea I. Noțiuni generale privind divorțul</i>	234
§ 1. Noțiunea de desfacere a căsătoriei	234
§ 2. Concepții juridice privind divorțul	236
§ 3. Generalități privind modalitățile de desfacere a căsătoriei	237
<i>Secțiunea II. Desfacerea căsătoriei pe cale administrativă la cererea ambilor soți</i>	239
§ 1. Generalități privind desfacerea căsătoriei pe cale administrativă la cererea ambilor soți	239
§ 2. Condițiile desfacerii căsătoriei pe cale administrativă la cererea ambilor soți	240
§ 3. Procedura desfacerii căsătoriei pe cale administrativă la cererea ambilor soți	242
§ 4. Înregistrarea desfacerii căsătoriei pe cale administrativă la cererea ambilor soți	243
§ 5. Data desfacerii căsătoriei pe cale administrativă la cererea ambilor soți	243
<i>Secțiunea III. Desfacerea căsătoriei pe cale administrativă la cererea unuia dintre soți</i>	244
§ 1. Generalități privind desfacerea căsătoriei pe cale administrativă la cererea unuia dintre soți	244
§ 2. Condițiile desfacerii căsătoriei pe cale administrativă la cererea unuia dintre soți	244
§ 3. Procedura desfacerii căsătoriei pe cale administrativă la cererea unuia dintre soți	246
§ 4. Înregistrarea desfacerii căsătoriei pe cale administrativă la cererea unuia dintre soți	247
§ 5. Data desfacerii căsătoriei pe cale administrativă la cererea unuia dintre soți	248
<i>Secțiunea IV. Desfacerea căsătoriei pe cale judiciară</i>	248
§ 1. Procedura divorțului în instanța de judecată	249
1.1. Instanța competentă	249
1.2. Titularul acțiunii de divorț	250
1.3. Cererea de divorț	256
1.4. Cererile accesorii	257
1.5. Referința	258
1.6. Cererea reconvențională	258
1.7. Măsurile provizorii în procesul de divorț	259
1.8. Prezența personală a soților în instanță	259
1.9. Ședința de judecată	260
1.10. Hotărârea de divorț	261
1.11. Data desfacerii căsătoriei prin hotărâre judecătorească	262
1.12. Înregistrarea desfacerii căsătoriei prin hotărâre judecătorească	262
§ 2. Limitarea dreptului de a cere divorțul	263
§ 3. Efectele divorțului	265
3.1. Efectele divorțului în raporturile dintre foștii soți	266
3.1.1. Efectele divorțului cu privire la relațiile personale dintre foștii soți	266
3.1.2. Efectele divorțului cu privire la capacitatea de exercițiu a soțului minor	268
3.1.3. Efectele divorțului cu privire la relațiile patrimoniale dintre foștii soți	268
3.1.3.1. Încetarea regimului matrimonial	268
3.1.3.2. Încetarea comunității de bunuri a foștilor soți	269
3.1.3.3. Obligația de întreținere între foștii soți	279

3.2. Efectele divorțului față de descendenții minori	280
3.2.1. Efectele divorțului cu privire la relațiile personale între părinți și copii.....	280
3.2.1.1. Numele copiilor	280
3.2.1.2. Încredințarea minorilor	281
3.2.1.3. Exerțarea ocrotirii părintești privind persoana minorului	282
3.2.2. Efectele divorțului cu privire la relațiile patrimoniale între părinți și copii.....	283
3.2.2.1. Contribuția părinților la acoperirea cheltuielilor necesare pentru întreținerea copiilor.....	284
3.2.2.2. Exerțarea drepturilor și obligațiilor părintești cu privire la patrimoniul copiilor	284
TITLUL IV. RUDENIA ȘI AFINITATEA	285
Capitolul I. Rudenia	285
<i>Secțiunea I. Rudenia firească.....</i>	<i>285</i>
§ 1. Generalități privind rudenia și importanța acesteia în diferite ramuri de drept.....	285
§ 2. Definiția și felurile rudeniei firești	288
§ 3. Gradele și întinderea rudeniei firești	291
§ 4. Dovada rudeniei firești	292
§ 5. Durata rudeniei firești.....	293
<i>Secțiunea II. Rudenia civilă .....</i>	<i>294</i>
§ 1. Definiția rudeniei civile.....	294
§ 2. Gradele și întinderea rudeniei civile.....	294
§ 3. Dovada rudeniei civile.....	295
§ 4. Durata rudeniei civile	295
Capitolul II. Afinitatea	296
<i>Secțiunea I. Noțiunea, întinderea și durata legăturii de afinitate.....</i>	<i>296</i>
§ 1. Noțiunea de afinitate	296
§ 2. Gradele și întinderea afinității	296
§ 3. Durata afinității.....	297
<i>Secțiunea II. Proba și efectele afinității.....</i>	<i>297</i>
§ 1. Dovada afinității	297
§ 2. Efectele afinității	298
TITLUL V. FILIAȚIA FIREASCĂ ȘI REPRODUCEREA UMANĂ ASISTATĂ MEDICAL. SITUAȚIA LEGALĂ A COPILULUI	299
Capitolul I. Filiația – considerații generale	299
<i>Secțiunea I. Noțiunea și felurile filiației .....</i>	<i>299</i>
§ 1. Noțiunea de filiație	299
§ 2. Felurile filiației	301
<i>Secțiunea II. Filiația și starea civilă a persoanei .....</i>	<i>302</i>
Capitolul II. Filiația față de mamă	304
<i>Secțiunea I. Noțiune. Stabilirea filiației față de mamă .....</i>	<i>304</i>
§ 1. Noțiunea și elementele de stabilire a filiației față de mamă	304

§ 2. Înregistrarea nașterii	305
2.1. Generalități	305
2.2. Stabilirea filiației față de mamă prin actele constatatoare ale nașterii	305
2.3. Declarația de naștere	308
§ 3. Înregistrarea nașterii copiilor găsiți sau abandonati	312
§ 4. Înregistrarea tardivă a nașterii	313
<i>Secțiunea II. Stabilirea filiației față de mamă prin recunoaștere</i>	313
Capitolul III. Filiația față de tată	315
<i>Secțiunea I. Filiația față de tată a copilului din căsătorie</i>	315
§ 1. Noțiuni generale	315
§ 2. Prezumțiile de paternitate	317
2.1. Noțiuni generale	317
2.2. Presumția de paternitate a copilului născut în timpul căsătoriei	317
2.3. Presumția de paternitate a copilului conceput în timpul căsătoriei	318
§ 3. Forța probantă a prezumțiilor de paternitate	319
§ 4. Presumția timpului legal al concepției copilului	322
<i>Secțiunea II. Contestarea filiației față de tată a copilului din căsătorie</i>	325
§ 1. Acțiunea în justiție privind contestarea paternității copilului din căsătorie	325
1.1. Generalități	325
1.2. Precizări terminologice	325
1.3. Condițiile de exercitare a acțiunii în contestarea paternității copilului din căsătorie	327
1.3.1. Obiectul acțiunii în contestarea paternității copilului din căsătorie	327
1.3.2. Temeiul acțiunii în contestarea paternității copilului din căsătorie	327
1.3.3. Titularii acțiunii în contestarea paternității copilului din căsătorie	328
1.3.4. Termenul înaintării acțiunii în contestarea paternității copilului din căsătorie	329
1.3.5. Persoana împotriva căreia se introduce acțiunea în contestarea paternității copilului din căsătorie	331
1.3.6. Instanța competentă la care se introduce acțiunea în contestarea paternității copilului din căsătorie	332
§ 2. Inadmisibilitatea introducerii acțiunii în contestarea paternității copilului din căsătorie	332
§ 3. Efectele hotărârii judecătorești de admitere a contestării paternității copilului din căsătorie	333
3.1. Considerații generale	333
3.2. Numele copilului din afara căsătoriei	334
3.3. Domiciliul (locuința) copilului din afara căsătoriei	334
3.4. Ocrotirea părintească a copilului din afara căsătoriei	334
3.5. Obligația legală de întreținere a copilului din afara căsătoriei	334
3.6. Vocația succesorală legală a copilului din afara căsătoriei	335
<i>Secțiunea III. Filiația față de tată a copilului din afara căsătoriei</i>	336
§ 1. Copiii din afara căsătoriei	336
§ 2. Recunoașterea de paternitate	337
2.1. Noțiunea și caracterele juridice ale recunoașterii de paternitate	337
2.2. Copiii a căror paternitate poate fi recunoscută	339
2.2.1. Recunoașterea copiilor născuți în afara căsătoriei	339

2.2.2. Recunoașterea copiilor concepuți în afara căsătoriei dar nenăscuți încă	339
2.2.3. Recunoașterea copiilor concepuți în afara căsătoriei dar născuți în timpul căsătoriei mamei lor	340
2.2.4. Recunoașterea copiilor în privința cărora este stabilită deja paternitatea.....	341
2.2.5. Recunoașterea persoanelor care au atins vârsta de optsprezece ani	341
2.3. Formele recunoașterii de paternitate	341
2.3.1. Declarație scrisă depusă la oficiul stării civile	341
2.3.2. Înscriș autentic	342
2.3.3. Testament	342
2.4. Efectele recunoașterii de paternitate	344
2.5. Contestarea recunoașterii de paternitate	345
§ 3. Stabilirea paternității prin hotărâre judecătorească	346
3.1. Acțiunea în justiție privind stabilirea paternității.....	346
3.1.1. Considerații generale.....	346
3.1.2. Titularii acțiunii în justiție privind stabilirea paternității	348
3.1.3. Calitatea de pârât în acțiunile în justiție privind stabilirea paternității.....	348
3.1.4. Termenul înaintării acțiunii în justiție privind stabilirea paternității	349
3.1.5. Obiectul acțiunii în justiție privind stabilirea paternității.....	349
3.1.6. Mijloacele de probă în acțiunile în justiție privind stabilirea paternității.....	350
3.1.7. Instanța competentă a soluționa acțiunile în justiție privind stabilirea paternității	352
3.1.8. Sesizarea instanței competente a soluționa acțiunile în justiție privind stabilirea paternității.....	352
3.2. Acțiunea în justiție privind stabilirea faptului recunoașterii paternității.....	354
3.3. Hotărârea judecătorească pronunțată pe acțiunile în justiție privind stabilirea paternității	354
§ 4. Înregistrarea stabilirii paternității	355
Capitolul IV. Reproducerea umană asistată medical	358
<i>Secțiunea I. Noțiuni generale privind reproducerea umană asistată medical.....</i>	<i>358</i>
§ 1. Considerații prealabile.....	358
§ 2. Justificarea utilizării tehnicilor de procreare asistată medical.....	359
<i>Secțiunea II. Tehnici medicale și practici de reproducere umană asistată medical.....</i>	<i>361</i>
§ 1. Precizări terminologice.....	361
§ 2. Tehnologii de asistare medicală a reproducerii umane	364
<i>Secțiunea III. Reproducerea umană asistată medical în legislația Republicii Moldova .....</i>	<i>365</i>
§ 1. Considerații generale.....	365
§ 2. Reglementare legală	367
§ 3. Principiile care guvernează instituția reproducerii umane asistată medical în legislația Republicii Moldova	370
§ 4. Persoanele implicate în procesul reproducerii umane asistată medical în conformitate cu legislația Republicii Moldova	375
4.1. Persoanele care pot avea calitatea de beneficiar al asistenței medicale a reproducerii umane	375
4.2. Persoanele care pot avea calitatea de donator al materialului genetic utilizat pentru realizarea reproducerii umane asistate medical	376

§ 5. Tehnologiile reproducerii umane asistată medical reglementate în legislația Republicii Moldova.....	379
5.1. Inseminarea artificială.....	379
5.2. Fertilizarea in vitro	381
<i>Secțiunea IV. Reglementarea filiației din perspectiva reproducerii umane asistată medical în legislația Republicii Moldova .....</i>	<i>382</i>
§ 1. Generalități privind filiația în cazul reproducerii umane asistată medical reglementată de legislația Republicii Moldova.....	382
§ 2. Filiația față de mamă în cazul reproducerii umane asistată medical	383
§ 3. Filiația față de tată în cazul reproducerii umane asistată medical	384
3.1. Filiația față de tată a copilului conceput prin utilizarea tehnicilor reproducerii umane asistată medical în cazul când mama acestuia este căsătorită.....	385
3.2. Filiația față de tată a copilului conceput prin utilizarea tehnicilor reproducerii umane asistată medical în cazul când mama acestuia nu este căsătorită.....	387
3.2.1. Considerații generale.....	387
3.2.2. Filiația față de tată a copilului conceput prin utilizarea tehnicilor reproducerii umane asistată medical născut în concubinaj	389
3.2.3. Filiația față de tată a copilului conceput prin utilizarea tehnicilor reproducerii umane asistată medical născut de către o femeie solitară.....	392
Capitolul V. Situația legală a copilului	395
<i>Secțiunea I. Considerații generale privind situația legală a copilului .....</i>	<i>395</i>
<i>Secțiunea II. Numele copilului din căsătorie .....</i>	<i>396</i>
§ 1. Noțiuni generale privind numele.....	396
§ 2. Dobândirea numelui de către copilul născut în căsătorie	397
2.1. Numele de familie al copilului.....	397
2.2. Prenumele copilului	398
<i>Secțiunea III. Numele copilului din afara căsătoriei .....</i>	<i>399</i>
§ 1. Numele copilului născut în afara căsătoriei.....	399
§ 2. Numele copilului născut în căsătorie în privința căruia a fost răsturnată prezumția de paternitate	401
<i>Secțiunea IV. Numele copilului găsit sau abandonat.....</i>	<i>401</i>
<i>Secțiunea V. Schimbarea numelui de familie și a prenumelui copilului .....</i>	<i>402</i>
<i>Secțiunea VI. Cetățenia copilului.....</i>	<i>403</i>
TITLUL VI. FILIAȚIA ADOPTIVĂ	405
Capitolul I. Noțiuni generale privind instituția adopției	405
<i>Secțiunea I. Considerente introductive .....</i>	<i>405</i>
§ 1. Generalități cu privire la instituția adopției	405
§ 2. Definiția și sensurile noțiunii de adopție	408
2.1. Definiția adopției	408
2.2. Sensurile noțiunii de adopție.....	409
§ 3. Felurile adopției.....	411
3.1. Adopția cu efecte restrânse sau cu efecte depline.....	412
3.2. Adopția națională și adopția internațională.....	415

<i>Secțiunea II. Caracterele generale ale adopției</i>	416
<i>Secțiunea III. Natura juridică și principiile adopției</i>	419
§ 1. Natura juridică a adopției	419
§ 2. Principiile adopției	421
<i>Secțiunea IV. Scopul adopției</i>	427
§ 1. Adopția – instituție de înlocuire a ocrotirii părintești	427
§ 2. Scopul familial al adopției	428
§ 3. Scopul social al adopției	429
Capitolul II. Adopția națională	430
<i>Secțiunea I. Condițiile de valabilitate ale adopției</i>	430
§ 1. Considerații generale	430
§ 2. Condițiile de fond pozitive la adopție	430
2.1. Condițiile ce privesc pe adoptat	431
2.2. Condițiile ce privesc pe adoptator	434
2.3. Consimțământul la adopție	440
2.3.1. Generalități	440
2.3.2. Condițiile de validitate ale consimțământului la adopție	442
2.3.3. Consimțământul adoptatorului	444
2.3.4. Consimțământul adoptatului	446
2.3.5. Consimțământul părinților firești sau ai ocrotitorilor legali ai copilului	447
2.3.5.1. Consimțământul părinților firești ai copilului	447
2.3.5.2. Consimțământul tutorelui sau al curatorului copilului	450
2.4. Impedimentele la adopție	451
2.4.1. Impedimentul izvorât din rudenia firească	451
2.4.2. Impedimentul izvorât dintr-o adopție anterioară	454
2.4.3. Impedimentul izvorât din faptul că adoptatorii sunt două persoane necăsătorite	455
2.4.4. Impedimentul izvorât din neîndeplinirea condițiilor legale de către adoptatori	455
2.4.5. Impedimentul izvorât din calitatea de soți	456
<i>Secțiunea II. Cadrul instituțional al adopției</i>	456
§ 1. Noțiuni generale	456
§ 2. Atribuțiile autorității centrale în materie de adopții	456
§ 3. Atribuțiile Consiliului Consultativ pentru Adopții	457
§ 4. Atribuțiile autorităților teritoriale în materie de adopții	457
§ 5. Atribuțiile în domeniul adopției ale misiunilor diplomatice și ale oficiilor consulare ale Republicii Moldova	458
§ 6. Organizațiile străine cu atribuții în domeniul adopțiilor internaționale	458
<i>Secțiunea III. Procedura adopției interne</i>	459
§ 1. Etapele procedurii de încheiere și încuviințare a actului juridic al adopției	459
1.1. Procedura administrativă a adopției	459
1.1.1. Etapele în cadrul procedurii administrative care-l privesc pe adoptator	459
1.1.1.1. Depunerea cererii de adopție	460
1.1.1.2. Obținerea statutului de adoptator și luarea la evidență a acestuia	461
1.1.1.3. Organizarea procedurii de potrivire a adoptatorului	463
1.1.1.4. Încredințarea copilului în vederea adopției	464
1.1.1.5. Obținerea avizului privind adopția	465

1.1.2. Etapele în cadrul procedurii administrative care-l privesc pe adoptat	465
1.2. Încuviințarea adopției de către instanța de judecată	466
1.2.1. Natura juridică a procedurii de încuviințare a adopției de către instanța de judecată	466
1.2.2. Procedura de încuviințare a adopției în instanța de judecată.....	467
1.2.2.1. Instanța competentă	468
1.2.2.2. Cererea de încuviințare a adopției	468
1.2.2.3. Ședința de judecată	469
1.2.2.4. Hotărârea judecătorească privind încuviințarea adopției.....	470
§ 2. Înregistrarea adopției	471
<i>Secțiunea IV. Efectele adopției</i>	472
§ 1. Considerații generale	472
§ 2. Noțiunea de efecte ale adopției.....	473
§ 3. Nașterea raporturilor de rudenie civilă și întinderea acestora	474
3.1. Nașterea raporturilor de rudenie civilă între adoptator și adoptat.....	474
3.2. Întinderea rudeniei civile stabilite prin adopție	475
3.3. Stabilirea rudeniei în cazul adopției copilului de rudele până în gradul IV inclusiv	477
§ 4. Efectele filiației și ale rudeniei din adopție	480
4.1. Considerații generale	480
4.2. Trecerea ocrotirii părintești la adoptator.....	481
§ 5. Numele, domiciliul și locuința adoptatului	482
5.1. Numele și prenumele adoptatului	482
5.2. Domiciliul și locuința adoptatului.....	483
§ 6. Monitorizarea postadopție	483
<i>Secțiunea V. Încetarea adopției</i>	484
§ 1. Preliminarii	484
§ 2. Desfacerea adopției	486
2.1. Scurtă incursiune cu privire la reglementarea desfacerii adopției prin dispozițiile abrogate ale Codul familiei.....	486
2.2. Desfacerea adopției în conformitate cu prevederile Legii privind regimul juridic al adopției	488
2.2.1. Considerații privind cazurile de desfacere a adopției.....	488
2.2.2. Observații cu privire la desfacerea de drept a adopției	489
2.3. Efectele desfacerii adopției	491
§ 3. Desființarea adopției.....	492
3.1. Cazurile de nulitate a adopției	494
3.1.1. Cazurile de nulitate absolută a adopției.....	494
3.1.1.1. Adopția încuviințată în baza unor acte false.....	494
3.1.1.2. Lipsa consimțământului la adopție al oricăreia dintre persoanele chemate să consimtă	495
3.1.1.3. Exprimarea consimțământului de către părinții firești nerespectând cerințele legale	496
3.1.1.4. Exprimarea consimțământului la adopție în altă formă decât cea legală.....	496
3.1.1.5. Neîndeplinirea condițiilor legale în persoana adoptatorului.....	496
3.1.1.6. Neîndeplinirea condițiilor legale în persoana adoptatului	497
3.1.1.7. Adopția încuviințată în prezența unor impedimente.....	498

3.1.1.8. Adopția fictivă	498
3.1.2. Cazurile de nulitate relativă a adopției	498
3.1.2.1. Preliminarii	498
3.1.2.2. Nulitatea relativă a adopției pentru vicierea consimțământului persoanelor chemate de lege a-și exprima voința	498
3.2. Regimul juridic al nulității adopției	499
3.3. Efectele desființării adopției	500
TITLUL VII. PROTECȚIA DREPTURILOR COPILULUI	502
Capitolul I. Noțiunea și reglementarea drepturilor copilului	502
<i>Secțiunea I. Considerații generale .....</i>	<i>502</i>
§ 1. Noțiunea de copil	502
§ 2. Noțiunea și reglementarea drepturilor copilului	504
<i>Secțiunea II. Drepturile copilului .....</i>	<i>506</i>
§ 1. Principiile generale ale protecției și promovării drepturilor copilului	506
§ 2. Categoriile de drepturi ale copilului	506
Capitolul II. Ocrotirea minorilor prin părinți	509
<i>Secțiunea I. Noțiunea și principiile ocrotirii minorilor .....</i>	<i>509</i>
§ 1. Generalități	509
§ 2. Noțiunea de ocrotire a minorilor	510
§ 3. Principiile ocrotirii părintești	511
3.1. Principiul responsabilității primordiale a părinților pentru educarea, creșterea și asigurarea dezvoltării copilului	512
3.2. Principiul exercitării ocrotirii părintești doar în interesul superior al copilului	512
3.3. Principiul egalității în drepturi a părinților în exercitarea ocrotirii părintești	513
3.4. Principiul egalității în drepturi a copiilor independent de statutul acestora	513
3.5. Principiul independenței patrimoniale dinte copii și părinți	513
3.6. Supravegherea exercitării ocrotirii părintești revine autorității tutelare, procuraturii și instanțelor judecătorești	514
3.6.1. Atribuțiile autorității tutelare cu privire la ocrotirea părintească	514
3.6.2. Atribuțiile instanțelor judecătorești cu privire la ocrotirea părintească	516
3.6.3. Atribuțiile pe care le au organele procuraturii în domeniul ocrotirii părintești	517
§ 4. Durata ocrotirii părintești	517
<i>Secțiunea II. Drepturile și obligațiile părintești .....</i>	<i>518</i>
§ 1. Generalități	518
§ 2. Drepturile și obligațiile părintești privitoare la persoana copilului	519
2.1. Dreptul și obligația de a stabili identitatea copilului	519
2.2. Dreptul de a stabili locuința copilului	519
2.3. Dreptul și obligația de a crește și educa copilul	520
2.4. Dreptul de a lua măsuri disciplinare față de copil	520
2.5. Dreptul de îndrumare a minorului	521
2.6. Dreptul de a avea legături personale cu copilul și de a veghea la creșterea, educarea, învățatura și pregătirea profesională a acestuia	521
2.7. Dreptul de a cere înapoierea copilului de la orice persoană care îl reține fără un temei legal	522

2.8. Dreptul și obligația de a asigura întreținerea copilului	523
2.9. Dreptul părintelui de a consimți la căsătoria sau adopția copilului	523
§ 3. Drepturile și obligațiile părintești privitoare la bunurile copilului	523
3.1. Noțiuni generale.....	523
3.2. Dreptul și obligația părinților de a reprezenta pe minor la încheierea actelor juridice ori de a-i încuviința actele	524
3.3. Dreptul și obligația părinților de a administra bunurile copilului.....	525
<i>Secțiunea II. Exercițarea drepturilor și obligațiilor părintești</i>	526
§ 1. Exercițarea ocrotirii părintești de către ambii părinți	526
§ 2. Exercițarea ocrotirii părintești de către un singur părinte.....	528
2.1. Preluarea integrală a exercițiului ocrotirii părintești de către unul dintre părinți.....	528
2.1.1. Decesul sau declararea decesului unuia dintre părinți.....	528
2.1.2. Decăderea unui părinte din drepturile părintești	529
2.1.3. Declararea incapacității unuia dintre părinți	529
2.1.4. Neputința unuia din părinți de a-și manifesta voința.....	530
§ 3. Scindarea ocrotirii părintești.....	530
3.1. Scindarea ocrotirii părintești la desfacerea căsătoriei părinților copilului	530
3.2. Scindarea ocrotirii părintești la desființarea căsătoriei părinților copilului	532
3.3. Încredințarea copilului din căsătorie.....	532
3.4. Încredințarea copilului din afara căsătoriei.....	533
<i>Secțiunea IV. Sancționarea neîndeplinirii sau îndeplinirii necorespunzătoare a obligațiilor părintești</i>	533
§ 1. Decăderea din drepturile părintești.....	534
§ 2. Luarea copilului fără decăderea părinților din drepturile părintești	536
<i>Secțiunea V. Răspunderea părinților pentru prejudiciile cauzate prin fapte ilicite de către copii</i>	537
Capitolul II. Ocrotirea minorilor prin tutelă sau curatelă	540
<i>Secțiunea I. Tutela minorului</i>	540
§ 1. Noțiunea de tutelă.....	540
§ 2. Caracterele generale ale tutelei.....	540
§ 3. Deschiderea tutelei minorului.....	542
§ 4. Capacitatea de a fi tutore	542
§ 5. Conținutul ocrotirii minorului prin tutelă.....	544
5.1. Drepturile și îndatoririle tutorelui privind persoana minorului.....	544
5.2. Îndatoririle juridico-civile ale tutorelui.....	545
§ 6. Răspunderea tutorelui minorului	546
§ 7. Încetarea tutelei și încetarea funcției tutorelui.....	547
7.1. Încetarea tutelei.....	547
7.2. Încetarea funcției tutorelui	547
<i>Secțiunea II. Curatela minorului</i>	548
Capitolul III. Ocrotirea minorilor aflați în situații speciale	550
<i>Secțiunea I. Noțiuni generale privind copiii aflați în situații speciale</i>	550
§ 1. Generalități	550
§ 2. Determinarea noțiunilor	550
§ 3. Principiile protecției copilului aflat în situații speciale	551

§ 4. Autoritățile competente în domeniul protecției copiilor aflați în situații speciale	552
4.1. Atribuțiile autorității centrale pentru protecția copilului	552
4.2. Atribuțiile autorităților tutelare locale pentru protecția copilului	552
4.3. Atribuțiile autorităților tutelare teritoriale pentru protecția copilului	553
<i>Secțiunea II. Protecția copiilor aflați în situații speciale .....</i>	<i>554</i>
§ 1. Identificarea și evidența copiilor aflați în situații speciale	554
§ 2. Statutul copilului aflat în situații speciale	555
2.1. Copilul rămas temporar fără ocrotire părintească	556
2.2. Copilul rămas fără ocrotire părintească	557
§ 3. Protecția și asistența copiilor aflați în situații speciale	558
3.1. Considerații generale	558
3.2. Plasamentul de urgență	559
3.3. Plasamentul planificat	559
§ 4. Protecția și asistența copiilor ai căror părinți sunt plecați peste hotare	559
TITLUL VIII. OBLIGAȚIA LEGALĂ DE ÎNTREȚINERE	561
Capitolul I. Noțiuni generale privind obligația legală de întreținere	561
<i>Secțiunea I. Noțiunea și natura juridică a obligației legale de întreținere .....</i>	<i>561</i>
§ 1. Noțiuni generale și reglementare	561
1.1. Noțiunea de obligație	561
1.2. Noțiunea de întreținere	562
1.3. Noțiunea de obligație legală de întreținere	562
1.4. Reglementarea obligației legale de întreținere	563
§ 2. Natura juridică a obligației legale de întreținere. Asemănări și deosebiri între obligația legală și obligația contractuală de întreținere	563
2.1. Natura juridică a obligației legale de întreținere	563
2.2. Asemănări și deosebiri între obligația legală și obligația contractuală de întreținere	564
<i>Secțiunea II. Fundamentul și caracterele juridice ale obligației legale de întreținere .....</i>	<i>565</i>
§ 1. Fundamentul obligației legale de întreținere	565
§ 2. Caracterele juridice ale obligației legale de întreținere	566
<i>Secțiunea III. Persoanele între care există și ordinea în care se datorează obligația legală de întreținere .....</i>	<i>569</i>
§ 1. Persoanele între care există întreținerea	569
1.1. Obligația legală de întreținere între rudele în linie dreaptă ascendentă sau descendentă	569
1.2. Obligația legală de întreținere între rudele în linie colaterală	570
1.3. Obligația legală de întreținere între soții și foștii soți	570
1.4. Obligația legală de întreținere între celelalte persoane prevăzute de lege	570
§ 2. Ordinea în care se datorează întreținerea	570
§ 3. Acordarea întreținerii în cazul pluralității de creditori sau debitori	574
<i>Secțiunea IV. Condițiile generale ale obligației legale de întreținere .....</i>	<i>575</i>
§ 1. Condițiile ce privesc pe creditorul întreținerii	575
1.1. Starea de nevoie a creditorului	575
1.2. Incapacitatea de a munci a creditorului	577
1.3. Comportamentul corespunzător regulilor de conviețuire socială al creditorului	578

§ 2. Condițiile ce privesc pe debitorul întreținerii	579
2.1. Debitorul să fie obligat prin lege să acorde întreținere creditorului	579
2.2. Debitorul trebuie să aibă mijloacele necesare pentru a presta întreținerea	580
2.3. Să nu fie o altă persoană la care creditorul se poate adresa după întreținere	581
Capitolul II. Executarea și stingerea obligației legale de întreținere	582
<i>Secțiunea I. Executarea obligației legale de întreținere .....</i>	<i>582</i>
§ 1. Generalități privind nașterea dreptului și a obligației legale de întreținere	582
§ 2. Data de la care se acordă întreținerea	583
§ 3. Obiectul și întinderea obligației legale de întreținere	585
3.1. Obiectul obligației legale de întreținere	585
3.2. Întinderea obligației legale de întreținere	585
3.3. Modificarea întinderii întreținerii	587
§ 4. Modurile de executare a întreținerii	588
4.1. Executarea benevolă a obligației legale de întreținere	589
4.2. Executarea silită a obligației legale de întreținere	593
<i>Secțiunea II. Stingerea obligației legale de întreținere .....</i>	<i>596</i>
Capitolul III. Particularitățile obligației legale de întreținere între diferite categorii de persoane	598
<i>Secțiunea I. Obligația legală de întreținere între soți și foștii soți .....</i>	<i>598</i>
§ 1. Obligația legală de întreținere între soți	598
§ 2. Obligația legală de întreținere între foștii soți	599
2.1. Generalități	599
2.2. Fundamentul obligației legale de întreținere între foștii soți	600
2.3. Executarea întreținerii între foștii soți	600
<i>Secțiunea II. Obligația legală de întreținere între părinți și copii .....</i>	<i>602</i>
§ 1. Generalități	602
§ 2. Fundamentul obligației legale de întreținere între părinți și copii	603
§ 3. Obligația legală de întreținere între părinți și descendenții minori	603
3.1. Starea de nevoie a copilului	603
3.2. Conținutul obligației de întreținere	604
3.3. Cuantumul întreținerii	604
3.4. Modificarea cuantumului întreținerii	605
3.5. Instanța competentă	606
3.6. Durata întreținerii	606
§ 4. Obligația legală de întreținere între părinți și descendenții majori	606
§ 5. Obligația copiilor de a-și întreține părinții	608
<i>Secțiunea III. Obligația legală de întreținere între rudele în linie dreaptă sau colaterală de gradul doi .....</i>	<i>609</i>
§ 1. Obligația legală de întreținere între frați și surori	609
§ 2. Obligația legală de întreținere între bunici și nepoți	610
<i>Secțiunea IV. Obligația legală de întreținere între alte categorii de persoane .....</i>	<i>610</i>
§ 1. Obligația legală de întreținere între copiii vitregi și părinții vitregi	611
§ 2. Obligația copiilor de a-și întreține educatorii	611
§ 3. Cuantumul întreținerii	612
Bibliografie	613

VEACESLAV PÎNZARI

DREPTUL FAMILIEI

Universul Juridic
București
-2015-

TITLUL I

Aspecte introductive privind dreptul familiei

Capitolul I

NOȚIUNI GENERALE PRIVIND FAMILIA

Secțiunea I

Familia din perspectivă sociologică

§ 1. Considerații generale

Din cele mai vechi timpuri și până în zilele noastre, omenirea a cunoscut mai multe forme de organizare a societății în general, dar și a indivizilor care o constituie, în particular. Familia a fost și rămâne una dintre multele modele de comunitate umană, de coexistență a bărbatului cu femeia, de desfășurare a relațiilor între ei, precum și între ei și descendenții acestora, care asigură perpetuarea speciei umane, evoluția și continuitatea vieții sociale.

Familia, ca fenomen social sau ca una din modalitățile de organizare a existenței umane, întotdeauna a provocat și va provoca realizarea numeroaselor studii și lucrări științifice, dezbateri și discuții pe marginea apariției, dezvoltării, transformării și statuării ei, cu privire la rolul și importanța acesteia în dezvoltarea societății în decursul timpului, cu privire la prezentul dar și viitorul ei, ținând cont de vremurile zbuciumate în care trăim și de presiunile de tot felul care se pun din diferite direcții asupra familiei.

În timp, familia a devenit barometrul tuturor schimbărilor sociale, or, transformările majore și sub diferite aspecte care se produc în cadrul societății au dus, respectiv, la schimbări corespunzătoare ale formelor căsătoriei și familiei. Dacă debutul sec. XX marca începutul extinderii și generalizării sistemului familiei nucleare, deceniul al nouălea consemnează regresul acesteia, familia devenind insulară. Astfel, în ultimele decenii ale sec. XX, începutul sec. XXI, familia a suferit o serie de transformări profunde care sunt atât de importante, încât și termenul de familie a dobândit o semnificație deosebită, prin care se desemnează, pe lângă accepțiunea tradițională și, familia monoparentală, ca unitate socială constituită dintr-unul sau mai mulți copii și un singur părinte¹.

Revoluția familiei, cum o denumesc unii autori, s-a produs sub impactul unei multitudini de factori de natură economică, politică, morală și juridică. Mutații în viziunea tradițională asupra familiei au fost aduse și de dezvoltarea tehnicilor medicale de inseminare artificială, de răspândire a practicilor de schimbare a sexului, de legiferare a căsătoriilor între persoanele de același sex etc.²

---

¹ Lupșan, G., *Dreptul familiei*, Editura Junimea, Iași, 2001, p. 8.

² Balahur, D., *Protecția drepturilor copilului ca principiu al asistenței sociale*, Editura ALL Beck, București, 2001, p. 179-180.

Se susține că familia tradițională se află într-o criză continuă, că asistăm chiar la un declin al familiei nucleare, având în vedere, inclusiv, schimbarea rolului femeii în cadrul acesteia. Legat de procesele de transformare pe care le suferă familia nucleară, se consideră că aceasta nu se află în criză sau în declin, ea se schimbă. Promovarea principiului egalității între sexe a făcut ca femeile, să nu fie privite doar ca mame ori soții, acestea participând de la egal la egal cu bărbații la toate activitățile sociale, culturale, științifice sau politice. Sigur că acest fapt a produs și consecințe negative pentru societate, având în vedere creșterea numărului divorțurilor, a familiilor monoparentale, a numărului copiilor care se nasc în afara căsătoriei, a numărului mare de minore care rămân însărcinate nefiind căsătorite etc.

S-a încercat substituirea familiei nucleare cu forme alternative de conviețuire a oamenilor, familia sociologică, familia monoparentală, familia adoptivă etc., dar acestea s-au dovedit a fi mai puțin eficiente în realizarea funcțiilor ce-i revin în mod firesc familiei tradiționale. Se susține chiar că, „un tată și o mamă care împart responsabilitățile pentru creșterea copiilor reprezintă cea mai bună structură pentru dezvoltarea copiilor și asigurarea continuității generațiilor”¹.

Este cunoscut faptul că, depășind stadiul primitiv, omenirea, s-a constituit în societăți civilizate și familia a fost întotdeauna fundamentul acestora. Este cunoscută, de asemenea, importanța decisivă a familiei în structura statului roman și puterile sporite ale șefului familiei în dreptul civil roman. În Evul Mediu, doctrina creștină, influența obiceiurilor popoarelor de origine germanică și transformarea lentă a instituțiilor sociale au modificat bazele pe care era așezată familia romană, ea, evoluând treptat, până la familia pe care o cunoaștem în prezent. Astăzi, în pofida atacurilor și încercărilor de a desființa așezămintele sociale, familia, totuși, a rămas unul din pilonii statelor moderne. Falimentul experienței bolșevice este cea mai elocventă mărturie a erorii celor care combat familia și organizarea socială bazată pe familie².

§ 2. Definiția sociologică a familiei

Familia a fost și rămâne nucleul principal al societății și joacă un rol deosebit în dezvoltarea acesteia. Problematika cercetărilor în domeniul sociologiei familiei este vastă și diversă³. Procesul formării familiei sau al destrămării acesteia, specificul educării copiilor în sânul familiei, particularitățile relațiilor între soți și cauzele conflictelor în familie, legătura generațiilor în familie, factorii socio-economici și socio-culturali care determină modul de viață în familie – acestea sunt doar unele dintre multiplele probleme care fac obiectul cercetărilor sociologice.

Ca verigă principală a societății, studierea familiei și a căsătoriei prezintă pentru sociologi un interes major atât teoretic, cât și practic. Fiind considerată „*forma primară de comunitate umană care cuprinde un grup de oameni legați prin consanguinitate și înrudire*”⁴, sau „*forma de comunitate umană întemeiată prin căsătorie, care unește pe soți și pe descendenții acestora prin relații strânse de ordin biologic, economic, psihologic și spiritual*”⁵,

¹ Cu privire mutațiile în familia tradițională și impactul acestora asupra protecției și ocrotirii drepturilor copilului, a se vedea: *Ibidem*, p. 179-186.

² Hamangiu, C., Rosetti-Bălănescu, I., Băicoianu, Al., *Tratat de drept civil român*, vol. I, Editura ALL, București, 1998, p. 162.

³ În acest sens, a se vedea: Ciupercă, C., *Cuplul modern – între emancipare și disoluție*, Editura Tipoalex, Alexandria, 2000, p. 60-156.

⁴ *Dicționar de filosofie*, București, Editura Politică, 1978.

⁵ Stănoiu, A., Voinea, M., *Sociologia familiei*, T.U.B., 1983, p. 6.

studierea familiei a trezit un viu interes pentru cercetătorii din diferite domenii ale științei: teologi¹, sociologi, psihologi, filosofi, istorici, medici și, nu în ultimă instanță, pentru juriști.

În zilele noastre, definițiile pe care le-a primit familia din partea sociologilor, exprimă transformările pe care aceasta le-a suferit în ultima perioadă. Astfel, sociologii definesc familia în mod diferit, fiecare punând accentul pe unul sau mai multe aspecte privind structura, funcțiile și caracteristicile familiei. De exemplu, „*familia este un grup social realizat prin căsătorie, alcătuit din persoane care trăiesc împreună, au gospodăria casnică comună, sunt legați prin anumite relații natural biologice, psihologice, morale și juridice și care răspund unul pentru altul în fața societății*”².

Unii autori susțin că familia reprezintă, în orice societate, „*o formă de comunitate umană alcătuită din cel puțin doi indivizi, uniți prin legături de căsătorie și/sau paterne, realizând, mai mult sau mai puțin, latura biologică și/sau cea psihosocială*”³ sau, familia este definită ca fiind „*nucleu elementar al societății – „celula socială” – care unește pe soți și pe descendenții lor*”⁴.

În sens sociologic, specialiștii mai definesc familia, ca pe o „*formă specifică de comunitate umană, ce desemnează grupul de persoane unite prin căsătorie, filiație sau rudenie ce se caracterizează prin comunitate de viață, interese și întrajutorare*”⁵. În acest sens, putem spune că familia este o realitate socială prin comunitatea de viață dintre soți, dintre părinți și copii, precum și dintre alte rude⁶.

§ 3. Tipuri de familii în sociologie

Din punct de vedere sociologic, familia reprezintă exemplul tipic de grup primar, caracterizat prin puternice relații de tipul „*face to face*”, prin asocierea și colaborarea intimă a tuturor membrilor ei⁷. Plecând de la această definiție, putem aduce în discuție o serie de tipologii ale familiei⁸. Una dintre ele face deosebirea între *familia de origine* și *familia de procreare*. *Familia de origine (consangvină)* reprezintă familia în care te naști și crești și este formată din mamă, tată, frați și surori. *Familia de procreare (conjugală)* este aceea constituită prin propria căsătorie și include soțul, soția, fiii, fiicele. Acest tip de familie constituie baza sistemului de înrudire în orice societate.

După modul de exercitare a autorității, sistemele familiale pot fi: *patriarhale*, *matriarhale* sau *egalitare*. În *sistemul patriarhal*, autoritatea în cadrul familiei este deținută de bărbatul cel mai în vârstă (*familia extinsă*) sau de soț (*familia nucleară*). În *sistemele*

¹ Noțiunea de familie poate fi abordată și sub aspect moral-creștin. Astfel, „familia este o instituție de origine divină, constituită prin căsătorie, ale cărei caracteristici sunt: iubirea desăvârșită, comuniunea, unitatea și egalitatea membrilor acesteia”, Stăniloie, D., *Teologia dogmatică ortodoxă*, vol. III, București, 1978, p. 180.

² Stănoiu, A., Voinea, M., *op. cit.*, p. 5.

³ Mitrofan, I., Ciupercă, C., *Incursiuni în psihologia și psihosexualitatea familiei*, Editura Press Mihaela SRL, București, 1998, p. 17. Autorii propun această definiție, având în vedere faptul că realitatea socială a generat o diversitate de familii ce se pot rezuma doar la unul din cele două aspecte prezentate în perechi. De exemplu, familiile monoparentale sunt doar paterne și realizează doar latura psiho-socială. Însă, în general, viața desfășurată de indivizi în cadrul instituțional al familiei cuprinde două elemente esențiale: *o latură biologică*, constantă, rămasă în formă aproape neschimbată de-a lungul timpului și *o latură socială*, veșnic schimbătoare, reprezentând morala, educația, aspectele economice, juridice, psihosociale etc., Voinea, M., *Sociologia familiei*, T.U.B., București, 1993, p. 19.

⁴ Comănescu, I., Mihuță, I., Petrescu, R., *Ocotirea familiei în dreptul socialist român*, Editura politică, București, 1989, p. 9.

⁵ Filipescu, I.P., *Tratat de dreptul familiei*, Editura ALL, București, 1996, p. 1.

⁶ *Ibidem*, p. 2; Albu, I., *Dreptul familiei*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1975, p. 7.

⁷ Mitrofan, I., Ciupercă, C., *op. cit.*, p. 17.

⁸ Cu privire la acest subiect, a se vedea: <http://www.luciantrasa.ro/doc/psihologiafamiliei.pdf>

matriarhale, autoritatea în cadrul familiei este deținută de femeia cea mai în vârstă sau de soție. În prezent, este foarte răspândit sistemul egalitar, puterea și autoritatea fiind relativ egal distribuite între soț și soție¹.

În sociologie se mai disting:

- după numărul de parteneri care o formează: *familia poligamă* și *familia monogamă*.

a) *Familia poligamă* este cea formată dintre un individ și mai mulți parteneri de sex opus în cadrul unei familii, de exemplu, bărbatul are mai multe soții (*familii poliginice*), sau femeia este soția mai multor bărbați (*familii poliandrice*)²;

b) *Familia monogamă*³, adică cea cu câte un singur partener de sex diferit⁴. La rândul ei, *monogamia*, ca formă familială, poate fi *serială*, adică, în cazul decesului partenerului sau al divorțului, partenerul rămas se poate recăsători sau, monogamie *strictă*, atunci când partenerul nu mai are dreptul să se recăsătorească.

În cadrul monogamiei putem diferenția alte două tipuri de familii: *familia nucleară* (*simplă*) și *familia extinsă*.

a) *Familia nucleară (simplă)* este definită ca nucleu elementar al societății și cuprinde doar pe părinți și copiii lor necăsătoriți. Această familie este structurată pe două generații, luând locul familiei tradiționale, care a existat în societățile nedezvoltate și care era structurată pe mai multe generații⁵.

b) *Familia extinsă*, formată și din alte persoane decât părinții și copiii, cuprinde toate persoanele unite prin legături de căsătorie, rudenie firească sau civilă sau persoanele între care s-au stabilit relații asemănătoare cu cele rezultate din căsătorie sau rudenie⁶.

- după criteriul locuinței familiei distingem: *familia de rezidență* și *familii de interacțiune*.

a) *Familia de rezidență* este formată din persoane care locuiesc împreună, adică persoanele care locuiesc în aceeași casă și desfășoară în comun activități economico-gospodărești. Aceasta nu reunește numai rudele ci și alte persoane care pot locui temporar în familie;

b) *Familii de interacțiune*, adică grupul de persoane între care există, în primul rând, relația de rudenie, dar și relații de într-ajutorare, vizite, petrecerea comună a concediilor și sărbătorilor, schimburi de produse etc.

- după modul în care își îndeplinește funcțiile deosebim: *familia normală* și *familia dezorganizată*.

¹ *Ibidem*, p. 18.

² De regulă, numărul de copii în astfel de familii este mai mare. Poligamia este întâlnită la unele popoare și are rolul de a proteja societatea prin promovarea sexului masculin sau feminin, după caz.

³ Cercetările recente au condus la clasificarea monogamiei în trei tipuri: monogamia socială, monogamia sexuală și monogamia genetică. Distincția dintre acestea trei sunt importante pentru înțelegerea modernă a monogamiei. Monogamia socială, cea sexuală și cea genetică pot apărea în diferite combinații. Atunci când acești termeni se aplică la oameni, este important a se preciza că monogamia socială nu implică întotdeauna căsătorie. Un cuplu căsătorit este aproape întotdeauna un cuplu social monogam. Cu toate acestea, cuplurile care aleg să conviețuiască fără a se căsători pot fi, de asemenea, social monogame.

⁴ În prezent, termenul de monogamie poate fi extins și pentru familiile formate din doi indivizi de același sex.

⁵ Cocoș, Șt., *Dreptul familiei*, vol. I, Editura Lumina Lex, București, 2001, p. 4.

⁶ Se spune adesea că înrudirea este „*coloana vertebrală*” a societăților tradiționale și că „*înțelegând sistemul de înrudenie poate fi înțeleasă societatea în ansamblul ei.*” Totodată, se repetă obsedant că familia este „*celula fundamentală*” a societății moderne. Astfel de afirmații nu vor să spună că familia este lipsită de importanță în societățile tradiționale și nici că înrudirea în aceste societăți ar trimite familia în derizoriu. De altfel, limbajul sociologiei și etnologiei este destul de confuz atunci când încearcă să surprindă nuanțele și complexitatea problemei. Familia, de pildă, este adeseori înțeleasă în sens larg, cuprinzând oameni legați prin înrudenie: părinți, copii, surori, unchi, mătuși etc., în sens restrâns, ea cuprinde părinții și copiii ce provin din căsătorie, Druță, F., *Psihosociologia familiei*, Editura Didactică și Pedagogică, R.A., București, 1998, p. 32.

a) *Familia normală* este cea care-și îndeplinește toate funcțiile (biologică și igienico-sanitară, economică, de solidaritate familială, de socializare);

b) *Familia dezorganizată* sau, *vulnerabilă*, în care una sau mai multe funcții nu sunt realizate.

- după numărul de părinți care formează familia cunoaștem: *familii biparentale* și *familii monoparentale*¹.

a) *Familii biparentale* sunt acelea în care există ambii părinți. La rândul lor, acestea pot fi formate din părinții naturali ai copilului (copiilor) sau pot fi *familii mixte sau reconstituite*, dacă părinții au mai fost căsătoriți și au divorțat sau și-au pierdut partenerul. Ei pot veni cu proprii copii în noua căsătorie, dar pot avea și copii comuni;

b) *Familii monoparentale*², sunt acelea în care unul dintre părinți nu există, copilul sau copiii fiind crescuți doar de un singur părinte. Lipsa unui părinte se poate datora decesului acestuia, divorțului, sau alegerii unei persoane de a deveni părinte unic, prin nașterea unui copil conceput prin fertilizare *in vitro* sau cu un partener care nu va lua parte la creșterea copilului sau, prin adopția unui copil. Cele mai multe familii monoparentale se datorează divorțului părinților sau decesului unui partener. În plus, cele mai multe familii monoparentale sunt cele formate din mamă și copil (copii), atât din motive naturale, cât și din rațiuni culturale (instanțele de judecată încă mai consideră mamele părinți mai potriviți pentru copii, deși nu întotdeauna este așa). În ultima vreme, asistăm tot mai des la un fenomen, care ne arată că există tot mai multe femei ce își asumă rolul de mamă singură, prin nașterea unui copil sau prin adopție³.

- după orientarea sexuală a partenerilor delimităm: *familii heterosexuale* și *familii homosexuale*.

a) *famiiliile heterosexuale* sunt acelea în care ambii parteneri sunt heterosexuali. Este familia cea mai întâlnită în lume;

b) *famiiliile homosexuale* sunt acelea în care cei doi parteneri sunt homosexuali sau lesbiene. Ei pot avea sau nu copii. Aceștia din urmă pot proveni din căsătoriile anterioare cu parteneri heterosexuali sau adopție ori, pot fi concepuți prin fertilizare *in vitro*. Este un tip de familie mai puțin întâlnit, nou apărut în aria tipologiilor familiale.

---

¹ Sintagma „*familie monoparentală*” s-a impus ca termen, în fața altora, cum ar fi: „*părinți izolați*”, „*menaje conduse de femei*”, „*mame singure în dificultate*”, „*mame necăsătorite*”, „*menaje monoparentale*”, „*familie dezmembrată*”, „*familie incompletă*”, „*familie disimetrică*”, corespondentul în engleză a acestei sintagme fiind „*one (single) parent family*”, Lupșan, G., *op. cit.*, p. 7.

² În România, familia monoparentală a devenit, mai întâi, un obiect de cercetare sociologică, pentru ca, treptat și timid, să intre și în atenția politicilor sociale și legislative, fără să existe, deocamdată, o reglementare juridică a acesteia. Iată câteva exemple în acest sens: modificarea legislației privitoare la divorț, care a devenit mai flexibilă, mai lejeră, ceea ce a determinat și schimbarea reprezentării sociale a divorțului; adoptarea unor măsuri de politică familială și socială pentru mamele necăsătorite - centrele maternale și de consultanță pentru mamele singure aflate în situații dificile, prestații familiale specifice adresate mamelor necăsătorite -, în vederea asigurării resurselor minime necesare traiului, *ibidem*, p. 8.

³ Cum susțin autorii în domeniu, „*Famiiliile monoparentale* se referă la menajele formate dintr-un singur părinte și copiii acestuia, menaje ce pot apare fie în urma divorțului sau abandonului familial, fie în urma decesului unui părinte, a adopției realizate de o persoană singură sau a creșterii copiilor în afara căsătoriei. De-a lungul timpului au existat mai multe concepții privind funcționalitatea acestui tip de familie, mentalitățile fiind acelea ce au susținut diversele păreri contradictorii. Astfel, societatea tradițională, bazată pe familia extinsă, dezaproba monoparentalitatea și încuraja tendințele de stigmatizare și etichetare față de cei ce alegeau, voit sau nu, acest „stil de viață”. Pe de altă parte, în societatea modernă, datorită generalizării familiei nucleare (formată din ambii părinți și copii), s-a putut realiza mai ușor ruptura față de comunitate, schimbându-se și viziunea asupra acestui tip de menaj. Cu alte cuvinte a fost înlocuită concepția potrivit căreia este dezavantajos pentru copii să fie crescuți doar de mamă sau doar de tată. Cercetările recente au demonstrat că familia clasică, din care fac parte doi părinți, nu este atât de importantă pentru evoluția copiilor pe cât s-a crezut până acum”, Mitrofan, I., Ciupercă, C., *op. cit.*, p. 60.

- în funcție de apartenența culturală al partenerilor evidențiem:
  - a) familii în care partenerii aparțin aceleiași culturi;
  - b) familii mixte, în care partenerii aparțin unor culturi diferite.
- după numărul de copii identificăm:
  - a) familia fără copii;
  - b) familia cu un singur copil;
  - c) familia cu doi copii;
  - c) familia cu trei sau mai mulți copii.

§ 4. Funcțiile familiei în sociologie

Familia, ca orice instituție, îndeplinește anumite funcții în societate, care s-au manifestat în mod diferit, având nuanțe proprii de-a lungul timpului, iar aceste funcții au constituit obiectul analizei mai multor cercetători. În literatura de specialitate, funcțiile familiei sunt definite ca fiind „totalitatea responsabilităților ce revin familiei în cadrul arhitectonicii de ansamblu a activității economico-sociale într-o anumită perioadă istoricește determinată”. Sociologii nu au o viziune unitară asupra numărului și clasificării funcțiilor familiei, numeroși cercetători încercând să identifice tipologii și criterii diverse de clasificare ale funcțiilor familiei. O familie normală, trebuie să asigure și să îndeplinească un șir de funcții, care favorizează dezvoltarea tuturor membrilor ei.

În opinia majorității cercetătorilor în domeniul sociologiei, familia îndeplinește următoarele patru funcții fundamentale:

1. *Funcția economică;*
2. *Funcția de socializare;*
3. *Funcția de solidaritate;*
4. *Funcția sexuală și reproductivă.*

În cele ce urmează vom efectua o scurtă analiză a celor mai importante funcții ale familiei, din punct de vedere sociologic.

4.1. Funcția economică

Pentru a exista și a-și îndeplini toate funcțiile în bune condiții, familia trebuie să-și asigure venituri suficiente pentru satisfacerea tuturor necesităților de bază (alimente, locuință, haine etc.), în corespundere cu nevoile membrilor ei și cu cerințele societății în care aceasta își duce existența. Această funcție este realizată prin aducerea veniturilor de către membrii familiei, ca urmare a exercitării unei profesii sau meserii ori, în general, desfășurarea unor activități aducătoare de venituri. Dacă funcția economică se realizează de către membrii ei la nivelul corespunzător, familia se va putea concentra mai mult asupra realizării celorlalte funcții.

Urmare a evoluției, prin trecerea de la familia tradițională, privită ca o unitate economică de producție în cadrul căreia se obțineau cele necesare traiului, la familia modernă, în cadrul căreia membrii ei sunt dependenți de veniturile realizate în afara gospodăriei, componentele funcției economice ale familiei s-au redimensionat. Actualmente, familia este caracterizată printr-un buget dezechilibrat, fapt datorat surselor diferite de venit și cheltuielilor exagerate într-o anumită direcție. Specialiștii afirmă că schimbările din viața socială au repercusiuni și în viața de familie, iar echilibrul bugetar al familiei variază în funcție de mai mulți factori, cum sunt: crizele economice, vârsta membrilor familiei, anotimp, practicile alimentare etc.

4.2. Funcția de socializare

Această funcție presupune a transmite cu scopul asimilării de către copii, mai ales, dar și de către toți membrii familiei, a atitudinilor, valorilor, principiilor, modelelor de comportament caracteristice unui anumit grup social. Scopul acesteia este integrarea în societate a persoanei (copilului). Educația se manifestă la toate nivelurile: material, fizic, psihologic, moral, spiritual. Evident, familiile au diferite grade de manifestare a acestei funcții: unele se preocupă foarte mult de educarea membrilor săi, în timp ce altele mai deloc.

4.3. Funcția de solidaritate

Această funcție permite a asigura unitatea și stabilitatea familiei. Ea implică manifestarea sentimentelor de afecțiune, de respect, de apartenență la grupul familial, a încrederii membrilor unii în alții, a ajutorării și a susținerii reciproce de-a lungul timpului, a dezvoltării intimității. Se observă că în ultima vreme, această funcție pare din ce în ce mai slab îndeplinită, fapt dovedit de creșterea ratei divorțurilor și a înmulțirii relațiilor de concubinaj, a celibatarilor și a familiilor monoparentale.

4.4. Funcția sexuală și reproductivă

Funcția dată presupune ca cei doi soți, să se satisfacă sexual reciproc și să dea naștere la copii. Aceste două componente ale funcției analizate sunt îndeplinite diferit, în sensul că în unele familii accentul se pune pe împlinirea sexuală, în timp ce în alte familii, se acordă o importanță mai mare nașterii copiilor. Evident că, acest lucru este dependent de cultura din care fac parte familiile, de gradul și tipul de educație avut, de religia pe care o confesează, de dorința și caracteristicile fizice și psihologice ale celor doi soți (parteneri). Actualmente, în societățile mai avansate economic, cuplurile și familiile tind tot mai mult să pună în prim plan împlinirea afectiv-sexuală, după care cea reproductivă. Astfel, asistăm la fenomenul scăderii natalității și îmbătrânirii populației, fenomen din ce în ce mai prezent în țările europene, inclusiv în țara noastră.

Secțiunea II **Familia din perspectivă juridică**

§ 1. Considerații generale privind familia romană

În dreptul roman, familia¹ era organizată pe baze patriarhale monogamice, iar noțiunea de „familie” avea mai multe sensuri². Într-un prim sens, acesta este identic cu termenul modern de familie, desemnând un grup de rude; într-un alt sens, propriu numai dreptului roman, desemnează persoanele și bunurile supuse puterii lui „*pater familias*”³. Prin familie se înțelege

¹ Cu privire la familia romană, a se vedea: Gidro, R., Gidro, A., *Drept privat roman. elemente comparative cu dreptul civil și dreptul procesual civil român contemporan*, Editura Universul Juridic, București, 2014, p. 360-361; Hanga, Vl., Bocșan, M.D., *Curs de drept privat roman*, Editura Rosetti, București, 2005, p. 84-88; Hanga, Vl., Bocșan, M.D., *Curs de drept privat roman*, ediția a II-a, Editura Universul Juridic, București, 2006, p. 129-134.

² Cuvântul *familia* a fost utilizat de către romani cu trei sensuri distincte. *Familia* desemna fie totalitatea sclavilor aflați în proprietatea cuiva, fie un grup de persoane aflate sub aceeași putere, fie totalitatea bunurilor și persoanelor aflate în puterea unei *pater familias*. În acest sens, a se vedea mai detaliat: Molcuț, E., Oancea, D., *Drept roman*, Casa de editură și presă „Șansa” – S.R.L., București, 1997, p. 95.

³ Gaudemet, J., *Droit privé romain*, Montchretien, E.J.A., 1998, p. 6; Gaudemet, J., *Le droit privé romain*, Librairie Armand Colin, Paris, 1974, p. 8.